

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2024. 04. 25. 13.25–14.10.

Iskola, osztály: gimnázium, 8.D

Iskola neve és címe: ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium; 1053 Budapest, Papnövelde u. 4–6.

Tanít: Hosszú Kristóf

Témakör megnevezése: Magyarország regionális földrajza

Tanítási egység (téma) címe: A Kisalföld és az Alpokalja

Az óra (jellemző) típusa: Új ismeretet átadó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai: A Kisalföld és az Alpokalja kialakulásának, domborzati jellegzetességeinek megismertetése, a helyi természeti adottságok összekötése a területen zajló gazdasági tevékenységgel, és annak legfontosabb központjainak bemutatása.

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai: Térképen való tájékozódás javítása, szóbeli kommunikációs és szövegértési készség fejlesztése, ismeretek táblázatban való rendszerezésének gyakorlása.

2.3. A tanítási óra nevelési céljai: Társakkal csoportban való együttműködés fejlesztése, közös gondolkodás és feladatvégzés erősítése

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: Győri- és Marcal-medence, Pápa, Soproni-hg., Kőszegi-hg., Írott-kő, Szentgotthárd, Szombathely, Sopron, Kőszeg, Bük, Sárvár, rétgazdálkodás
- megerősítendő: tanúhegy, hordalékkúp, Fertő, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Rába, Marcal, Szigetköz, Mosoni-Duna, Öreg-Duna, Kis-Duna, Győr, Őrségi Nemzeti Park

b. Folyamatok:

- új: földcsuszamlások, szeres települések kialakulása (Őrségnél)
- megerősítendő: tanúhegy és hordalékkúp kialakulása, folyóvízi feltöltés

c. Összefüggések:

- új: óceáni hatás a mezőgazdasági termelésre
- megerősítendő: külföldi beruházások hatásai a hazai gépgyártásban

d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek: -

e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?):

- Térbeli tájékozódás: tájak bejelölése kontúrtérképen
- Szövegértés, társakkal való együttműködés, információk rendszerezésének képessége: tankönyvi szöveg alapján táblázatkitöltés csoportokban
- Kommunikációs kompetencia: a csoportok eredményeinek szóbeli ismertetése

f. Főbb tanulói tevékenységek: tájak bejelölése kontúrtérképen, szövegértés, tankönyvi szöveg alapján táblázatkitöltés csoportokban, a csoportok eredményeinek szóbeli ismertetése

3. Szemléltető és munkaeszközök

Feladatlap, atlasz, tankönyvi szövegrészek, laptop, ppt, projektor

4. Felhasznált irodalom

- Jónás Ilona–Dr. Kovács Lászlóné–Vízvári Albertné (2012): Földrajz 8. Közép-Európa és Magyarország földrajza. Szeged, Mozaik Kiadó
- Jónás Ilona–Dr. Kovács Lászlóné–Vízvári Albertné (2014): Földrajz munkafüzet 8. Közép-Európa és Magyarország földrajza. Szeged, Mozaik Kiadó
- Makádi Mariann (2005): Földönjáró. Módszertani kézikönyv gyakorló tanároknak. Bp. Stiefel-Eurocart Kft.
- Dr. Papp-Váry Árpád–Hidas Gábor–Kereszty Péter (2020): Középiskolai földrajzi atlasz. Bp. Cartographia Tk. Kft.

5. Mellékletek jegyzéke

1. feladatlap
2. feladatlaphoz szükséges szövegrészek
3. ppt

Az óra részletes felépítése

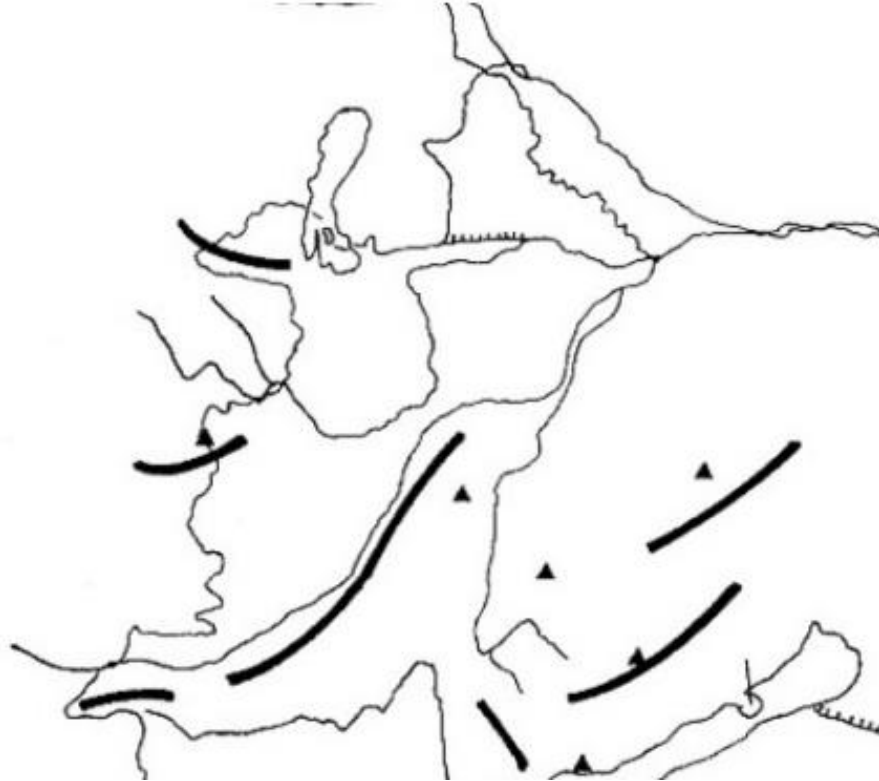
Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
0–2	Jelentés, köszöntés, adminisztráció, hiányzók felírása Óra témájának ismertetése, visszautalás az előző órára (a Dunántúli-középhegység után most a Dunántúl 2 más részét ismerjük meg)	óra keretének felállítása, motiváció	megbeszélés, tanári közlés	frontális tanári munka	laptop
2–5	Házi feladat ellenőrzése	ellenőrzés	megbeszélés	frontális osztálymunka	füzet
5 – 6	Feladatlap és tankönyvi szövegrészlet kiosztása	feladatkijelölés	figyelemfelkeltés	frontális tanári munka	Feladatlap, tankönyvi szövegrészlet
6–11	Feladatlap 1. feladatának megoldása: az Alpokalja és a Kisalföld tájainak bejelölése kontúrtérképen (segítségként használhatják az atlasz 10–11. o. térképét)	új ismeretek szerzése	munkáltatás, feladatmegoldás	egyéni munka	feladatlap, toll, atlasz
11–14	Feladatlap 1. feladatának megbeszélése	új ismeretek megerősítése	megbeszélés kérdve kifejtés	frontális osztálymunka	feladatlap, toll
14–27	Feladatlap 2. feladatának megoldása (az Alpokalját és a Kisalföldet összehasonlító táblázat kitöltése) A tanulók 4 csoportban (7–8 fő) töltik ki a tanulók a táblázat különböző részeit: külön-külön csoport a természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi részekre mind az Alpokalja mind a Kisalföld esetében. Minden csoport munkáját egy-egy a tanárjelölt által írt szöveg segíti.	új ismeretek szerzése	munkáltatás, szövegfeldolgozás	csoportmunka	feladatlap, toll, szövegrészlet
27–42	Feladatlap 2. feladatának megbeszélése: a csoportok ismertetik saját eredményeiket a többi csoporttal. A többiek is bevezetik az új adatokat a táblázatukba. A szóba kerülő ismeretek illusztrálására ppt-n képek vetítése.	új ismeretek szerzése	megbeszélés	csoportmunka	feladatlap, toll, ppt, laptop
42–44	A csoportok munkájának értékelése	értékelés	tanári közlés, megbeszélés	frontális tanári munka	-
44–45	Házi feladat kiadása (az órán szóba kerülő gazdasági központok bejelölés a feladatlap kontúrtérképén), elköszönés	feladatkijelölés, óra lezárása	tanári közlés, figyelemfelkeltés	frontális tanári munka	-

Mellékletek

1. feladatlap

1. Ismeretei és az atlasz 10–11. oldal térképe segítségével jelölje be az alábbi tájakat és vízrajzi elemeket a kontúrtérképen!

a) Győri-medence, b) Marcal-medence, c) Szigetköz, d) Soproni-hegység, e) Kőszegi-hegység, f) Fertő-tó, g) Marcal, h) Rába, i) Duna

2. Ismeretei és a kapott szövegrészlet alapján töltsé ki a táblázat megfelelő részeit! Ha az adott szempont nem érvényes a nagytájra, húzzák ki a rubrikát!

	Kisalföld	Alpokalja
	Természetföldrajz (1. csoport)	Természetföldrajz (2. csoport)
Szomszédos nagytájak		
Legnagyobb átmenő folyó		
Legnagyobb sziget		
Feltöltött medencék		
Tanúhegyek		

Óidei röghegységek		
Agyagos, löszös dombvidékek		
Országosan jelentős állóvíz		
Nemzeti park		
Legmagasabb pont		
Ásványkincsek (lelőhellyel)		
	Gazdaságföldrajz (3. csoport)	Gazdaságföldrajz (4. csoport)
Termesztett növények		
Tenyésztett állatok		
Erdőgazdálkodás		
Fontos hagyományos energiaforrás		
Fontos megújuló energiaforrás		
Jelentős élelmiszeripari ágazatok (telephellyel)		
Autóipari központ (oda települt külföldi cég nevével)		
Egyéb ipari központ (iparág névével)		
Ősi településforma (példával)		

Turisztikai szempontból jelentős városok		
--	--	--

2. A feladatlaphoz szükséges szövegrészletek (saját készítésű)

Kisalföld (1. és 3. csoport)

A Kisalföld az Alföld után a második legnagyobb a Kárpát-medence-síkságai között. Területének nagyobb része Szlovákiához tartozik, kisebbik Magyarországhoz. A táj jelentős részét feltöltött és lepusztult síkságok teszik ki, melyek közül legmélyebben fekvő a Győri-medence folyóvízi és tavi üledékekkel kitöltött tökéletes síksága. Ez három kistájra tagolódik, amelyek mind a Duna és mellékfolyóinak (Rába, Rábca) hordalékkúpjai: a Szigetköz, a Rábaköz és a Mosoni-síkság. A hordalékkúpok gátolták el a Fertő medencéjét, illetve fogják közre jelenleg is a hozzá kötődő süllyedésterületet, amelynek természeti értékeit a Fertő–Hanság Nemzeti Park védi.

A Kisalföld magasabb fekvésű része a Marcal-medence, amelyet a patakok, a szél, illetve a csapadékvíz pusztítottak le, és egyengettek el. Déli részén magasodik a Ság és a Somló bazaltsapkás tanúhegye, amelyek alapja üledékes kőzetekből épül fel. Erre az alapzatra ömlött rá a bazaltláva, amely nemcsak megvédte az alatta levő puhább kőzeteket a külső erők pusztító munkájától, hanem egyúttal a felszín egykori magasságáról is tanúskodik.

A Kisalföld vízhálózata sűrű, területe a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik. A főfolyó, a Duna a Bécsi-medencét elhagyva itt szakad 3 ágra: középen folyik az Öreg-Duna, tőle északra a Kis-Duna, délre pedig a Mosoni-Duna. A legjelentősebb, középső ág ma is tölti a medrét zátonyok és szigetek építésével a korábbi szabályozások ellenére is. A folyóágak közt található a Kárpát-medence legnagyobb szigete, a Csallóköz Szlovákia területén, illetve Magyarország legnagyobb szigete, a Szigetköz is. A Szigetköz alatti kavicsrétegben felgyülemlett rétegvíz Közép-Európa egyik legtisztább ivóvízkészlete. A Duna fő mellékfolyója a Rába, amely vizének egy része az Alpokból érkezik, egy része pedig a Marcal által a Dunántúli-középhegységéből.

A térség legnagyobb tava a jelenleg erősen feltöltődő Fertő, amelyet nem véletlenül hívnak úgy, mint a tavak pusztulásának első fázisát. Partjait nádasok veszik körébe, de még nagy a nyílt vízfelület is. A tőle délre található Hanság mocsarait mára lecsapolták.

A táj fontos ásványkincse a Répcelaknál kitermelt szén-dioxid.

A helyi mezőgazdaságra és iparra már a 20. században is kedvezően hatott a térség földrajzi fekvése, amely lehetővé tette az exportorientált ágazatok megerősödését. Közel a nyugati határhoz innen könnyen el lehet látni a hazaiak mellett a külföldi (főleg osztrák, német vagy szlovák) piacot is. A gazdaság itteni fejlődését egyaránt segítette a közlekedési hálózatokba való korai bekapcsolódás vasutak, majd autópályák által, a helyi gyógyvizek, felsőfokú szakképző intézmények, szakképzett munkaerő, az ipar más térségeknél sikeresebb szerkezetváltása és a külföldről érkező tőkebefektetések. A mezőgazdaság fő terményei magas terméshozamokkal a búza, a kukorica, az árpa és a cukorrépa. Az itt termesztett szálástakarmányok mellett a jól karbantartott legelők és rétek is segítik a szarvasmarha-tenyésztést, amelyre jelentős tejipar épül. A szarvasmarha- mellett jelentős a baromfitartás is, amelynek élenjáró üzeme a bábolnai gazdaság. A térségben tenyésztett állatok húsát a húsipar dolgozza fel, pl. Pápán.

A szaktudásra épülő gépipar fő központja Győr, amelynek legnagyobb üzemében, az Audiban nemcsak autókat, hanem autóalkatrészeket is gyártanak. A város másik fontos üzemében, a Rábában pedig terepjárókat és futóműveket készítenek. A '90-es évek óta jelenlevő modern ágazatok mellett hagyományos iparág Pápán és Győrben a textilipar. Győr nemcsak gazdasági,

hanem a gönyüi nemzetközi kikötő miatt kereskedelmi, illetve pezsgő kulturális élete és műemlékekben gazdag belvárosa miatt turisztikai központ is.

Alpokalja (2. és 4. csoport)

Az Alpokalja hegységei a Keleti-Alpokhoz kristályos vonulatához tartozó, attól elszakadt rögökből épülnek fel. Ezek közül a térség északi részén húzódó Soproni-hegység Magyarország legidősebb tájai közé tartozik. Eredetileg az óidő során felgyűrődő hegységrendszer része volt, de kőzetei később összetöredeztek, és tektonikai mozgások során a mélybe süllyedtek, ahol a nagy nyomás és a magas hőmérséklet hatására átalakuláson (metamorfózison) mentek keresztül, míg az Alpok felgyűrődésekor újra ki nem emelkedtek. Például az eredeti kőzet szerkezetének átkristályosodásával képződött a hegység csillámpalája.

Hasonló a szintén az óidőben felgyűrődött Kőszegi-hegység története, amelynek rögösödött felszínére üledékek rakódtak, amelyek aztán más palás kőzetekké metamorfizálódtak a lesüllyedést követően. A hegység az Alpokkal együtt kiemelkedett csúcsa az Írott-kő (882 m), amely egyben a Dunántúl legmagasabb pontja is.

A hegységek előterét borító kavicstakaróból folyók szabdaltak le dombvidéki tájakat, mint az Őrség, a Göcsej vagy a Kemeneshát. Ezek közül legjelentősebb természeti értékekkel az Őrség rendelkezik, amelyek védelmére alakult az Őrségi Nemzeti Park. Az itteni dombok löszös, agyagos üledékből épülnek fel, amely kőzetanyaga a gyakori esők hatására vízzel telítődve könnyen csúszik le a völgyekbe egy-egy csuszamlás során. A völgyek csuszamlásveszélyes volta miatt az itteniek a dombtetőkre települtek, ún. szerekbe. Az egyes dombok tetejére települt házcsoportok azóta egymással egyesülve sajátos, szeres településeket hoztak létre (pl. Óriszentpéter).

Az itteni hegységek kristályos kőzeteibe kevés csapadékvíz tud leszivárogni, ezért sok felszíni vízfolyással lehet az Alpokalján találkozni. Ezek közül a jelentősebbek az Alpokban erednek, s völgyeik jó átjárást is biztosítanak a hegyek között. A legnagyobb folyók a Rába és a Zala.

Az éghajlat az országban itt a legerősebben megjelenő óceáni hatás miatt itt a legcsapadékosabb Magyarországon. A hűvös és csapadékos éghajlat azonban gyengébb minőségű talajt eredményez, amely rétgazdálkodásra, takarmánynövények termesztésére és az arra épülő szarvasmarha-tartásra alkalmas. A szarvasmarhák tartására a Kisalföldhöz hasonlóan itt is jelentős tejipar épül. A sok csapadék és a középhegységi tájak magassága emellett az erdőgazdálkodásnak is kedvez: az itteni jelentős telepített fenyveserdőkre épül a már a Dunántúli-dombsághoz tartozó Zalaegerszeg fa- és bútortipara is.

A Soproni-hegység körül található alacsonyabb dombvidékek adják emellett a híres soproni borvidék területét, amelynek szőlőjéből minőségi vörösbort készítenek.

A borkészítés mellett a térségben komoly hagyományai vannak a textiliparnak is.

A térség gépiparának jelentős központja Szentgotthárd, ahol Opel gépkocsik számára készítenek motorokat és egyéb alkatrészeket.

A táj városai sokféle szolgáltatást kínálnak, az ausztriainál olcsóbb fogászati kezelések vagy szépségipari eljárások a határ túlsó oldaláról is sokakat vonzanak. Emellett a környék városai jelentős turistaforgalom célpontjai is: Kőszeg vagy Sopron főképpen középkori, míg Szombathely római kori emlékei miatt. Sopron emellett diákvárosként is funkcionál: itt található Magyarország egyetlen erdészeti és faipari egyeteme. A turizmus szempontjából hasonlóan fontosak a dombvidékek lábánál előforduló hévforrásokra épülő gyógyfürdők, mint Bük vagy Sárvár.

3. Ppt

A Kisalföld és az Alpokalja
S.D. – Hosszú Kristóf

1

2

Írott-kő

5

Szélerőművek Sopronkövesd mellett

6

Olajkút a zalai Bázakerettyén

Kőszegi vár

Ság-hegy

3

4

Soproni sör

7

8

